

Accountantsverslag

Gemeente Sluis

Boekjaar 2021

Aan de Gemeenteraad van de
Gemeente Sluis
Postbus 27
4500 AA OOSTBURG

Goes, 29 juni 2022

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2021 van de gemeente Sluis te controleren.

Dit accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2021 naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij zijn voornemens u bij de jaarrekening over boekjaar 2021 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Wij danken de medewerkers voor de samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en lichten de inhoud van deze rapportage graag nader aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend
drs. A.R.M. Peelen RA
Partner

Inhoudsopgave

1. Bestuurlijke samenvatting

2. Uitkomsten jaarrekening-controle

3. Rechtmatigheid

4. Financiële positie

5. Bevindingen interne beheersing

6. Trends en ontwikkelingen

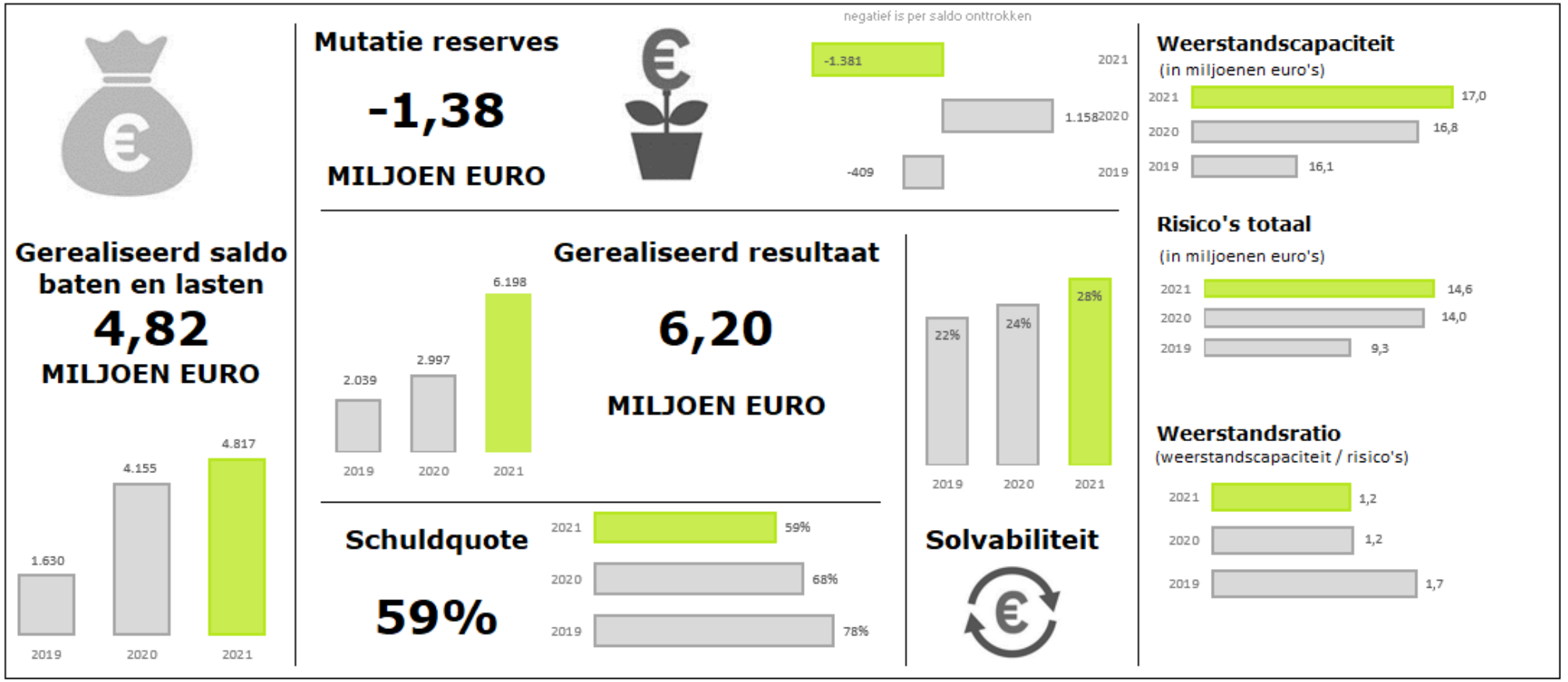
Bijlagen

1. Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

1. Bestuurlijke samenvatting

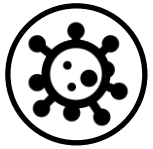
Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2021 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.

Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle materiële opzichten nageleefd in 2021.

Covid-19: De gemeente heeft net als vorig jaar in de jaarrekening 2021 opnieuw de Covid-19 ontwikkelingen toegelicht in een afzonderlijke paragraaf. Onze belangrijkste werkzaamheden zagen toe op de verantwoording inzake de Tozo-regelingen. Hieruit blijkt onder andere dat gemeente Sluis alle IB-signalen met betrekking tot de Tozo-regelingen tijdig heeft gecontroleerd. Daarmee heeft de gemeente Sluis meer werkzaamheden verricht dan in het M&O beleid en in het controleplan opgenomen was.

Uit de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden zijn geen bevindingen geconstateerd die voortkomen uit de effecten van Covid-19. De impact van Covid-19 op de gemeente en op de jaarrekeningcontrole wordt in hoofdstuk 2.4 beschreven.

Wij hebben voor € 0,3 miljoen aan ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd ten aanzien van financiële rechtmatigheid en € 0,1 miljoen ten aanzien van de getrouwheid die wij op basis van de rapporteringstolerantie aan u rapporteren.

De gecorrigeerde controleverschillen ten aanzien van financiële rechtmatigheid zijn € 2,2 miljoen en ten aanzien van de getrouwheid € 0,9 miljoen.

Wij hebben ten aanzien van getrouwheid en financiële rechtmatigheid voor € 0,3 miljoen aan onzekerheden geconstateerd die wij op basis van de rapporteringstolerantie aan u rapporteren. Deze onzekerheden zien toe op de WMO afrekening met zorgaanbieders.

1. Bestuurlijke samenvatting

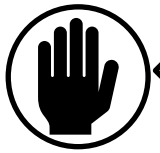
Het boekjaar 2021 sluit met een financieel resultaat van € 6,2 miljoen voordelig. De totale vermogenspositie van de gemeente Sluis bedraagt € 35,2 miljoen (2020: € 30,4 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 28% (2020: 24%).

Het college concludeert in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing dat de weerstandscapaciteit met € 17,0 miljoen toereikend is.

De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht.

Wel constateerden we dat de lasten volgens de kolom ‘begroting na wijziging’ in de eerste versie van de jaarrekening afweken van de laatst vastgestelde begrotingswijziging door de raad. In de nieuwe concept jaarrekening is dit verschil alleen gecorrigeerd in de sectie ‘verschillenanalyse’. We adviseren om maatregelen te treffen om een juiste vastlegging en rapportering van begrotingswijzigingen te waarborgen.

We hebben bij de jaarrekeningcontrole een groot aantal controleverschillen onderkend. De totale waarde van de gecorrigeerde controleverschillen overschrijdt onze materialiteit. Dit betekent dat de administratieve organisatie en de interne beheersing van de gemeente Sluis, evenals voorgaand jaar, een materiële afwijking niet heeft kunnen voorkomen. We adviseren de gemeente om het financieel afsluitingsproces te verbeteren en te investeren in BBV-kennis binnen de organisatie.

In ons accountantsverslag 2020 rapporteerden we enkele bevindingen op het gebied van het sociaal domein van gemeente Sluis. In boekjaar 2021 constateerden we soortgelijke bevindingen. De gemeente kon bijvoorbeeld een balanspositie van € 0,2 miljoen en een aansluitingsverschil tussen de uitkeringsadminstratie en de financiële administratie niet zelfstandig onderbouwen. Hierdoor hebben wij gedurende de jaarrekeningcontrole additionele werkzaamheden moeten verrichten om de getrouwheid en de rechtmatigheid van de lasten vast te stellen. Wij willen u nogmaals adviseren om ervoor te zorgen dat de kennis en kritisch vermogen op het gebied van het sociaal domein wordt verbeterd en structureel geborgd wordt.

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.

We merken op dat ten opzichte van voorgaand jaar het aantal te verantwoorden regelingen fors is toegenomen. Dit heeft een extra inspanning van zowel de organisatie als van ons gevraagd.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2021 van de gemeente Sluis voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:
- het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen);
- de jaarrekening;
- bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 28 september 2021 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 842.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 842.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 2.526.000
Rapporteringstolerantie	Controleprotocol gemeenteraad	€ 50.000

Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:
- Waardering van de grondexploitaties.
- Rechtmatigheid van lasten in het kader van de Europese aanbestedingsregelgeving
- De verantwoording in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT).
- De prestatielevering ten aanzien van de inkopen.
- De getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten Sociaal Domein.
- De automatiseringsomgeving binnen de gemeente.
- Het risico dat het management van de gemeente de procesafspraken kan doorbreken, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Als wij kijken naar de jaarrekening van de gemeente ziet dit eventuele risico met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie.

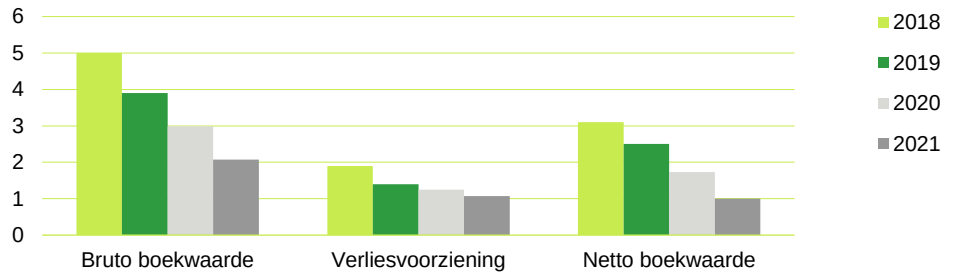
Verslaggevingsrichtlijnen
Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeente heeft gedurende 2021 geen significante wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevings-grondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente.

Managementinzicht en schattingen
Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

2.2 Waardering van de grondexploitaties

Algemeen
De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de hogere mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1 miljoen)

Ten opzichte van 31 december 2020 is de boekwaarde van de post grondexploitatie afgenomen met € 0,7 miljoen. De afname van de boekwaarde per 31 december 2021 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2021	2020
Boekwaarde per 1 januari	1.733	2.530
Investeringen	74	200
Grondverkopen	(1.159)	(1.690)
Tussentijdse winstneming	205	0
Afsluiten grondexploitatie	0	545
Mutatie verliesvoorziening	151	148
Boekwaarde per 31 december	**1.004**	**1.733**

Gehanteerde parameters
De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door de gemeente Sluis gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.
De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameter	2021	2020
Kostenstijging	●	●
Opbrengstenstijging	●	●
Rekenrente	●	●
Disconteringsvoet	n.v.t.	n.v.t.
Programmering	●	●
Verkoopprijzen	●	●
10-jaarstermijn	n.v.t.	n.v.t.

Legenda status:
● = evenwichtig
● = optimistisch
● = voorzichtig
● = controleverschil

Kostenstijging
De gehanteerde parameter voor de kostenstijging is 2,0% – 4,0% (2020: 2,0% – 2,5%) en ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers. Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig. Gezien de prijsontwikkelingen in de markt is het van belang de ontwikkelingen hierin goed te monitoren.

2.2 Waardering van de grondexploitaties

Opbrengstenstijging
Het college rekent met de volgende opbrengstenstijgingen voor de volgende categorieën:

Jaar	Bedrijven
2022	4,00%
2023 – 2024	3,00%
2025 en verder	2,00%

Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig. Gezien de ontwikkelingen in de markt achten wij het van belang dit goed te blijven volgen.

Rekenrente
Het college rekent binnen de huidige grondexploitaties met een toekomstige rekenrente van 1,12% (2020: 2%). De rekenrente is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille van de gemeente Sluis. Deze grondslag is in overeenstemming met de notitie grondexploitatie en de bepaling in de notitie rente van de commissie BBV. Wij achten deze parameter evenwichtig.

Programmering
De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente Sluis. De ingerekende programmering ligt in lijn met vorig jaar en is onder andere gebaseerd op externe onderzoeken. In het boekjaar 2020 heeft de STEC groep in opdracht van de provincie Zeeland de behoefte naar bedrijventerreinen opnieuw geactualiseerd. Wij concluderen dat het aanbod van de gemeente Sluis past binnen de behoefte zoals opgenomen in de STEC rapportage.

Verkoopprijzen
De verkoopprijzen voor bedrijven zijn niet significant gewijzigd. Gedurende 2021 hebben verkopen voor bedrijven plaatsgevonden, waarbij de ingerekende prijs is gerealiseerd.

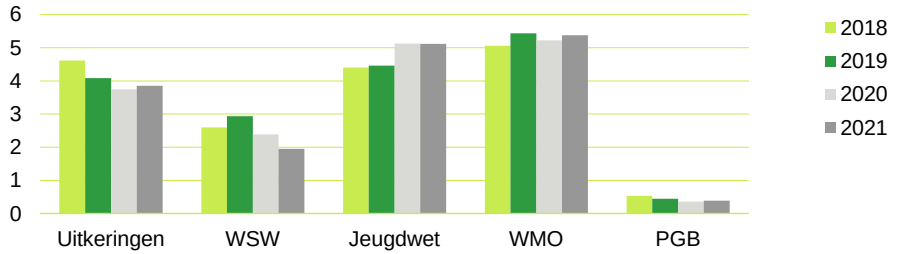
2.3 Sociaal domein

Algemeen
De gemeente Sluis voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	Dethon	Delegatie	Werkelijke lasten op basis van de jaarrekening
Jeugdwet	GGD Zeeland	Delegatie	Afrekening op basis van laatst vastgestelde begroting in het boekjaar
WMO	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord. De totale omvang van de uitgaven en de ontwikkeling vanaf 2018 kan als volgt worden weergegeven:

Grafiek ontwikkeling lasten sociaal domein (x € 1 miljoen)

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
Het kabinet heeft de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (hierna: Tozo) in 2021 verlengd om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Op basis van de Tozo kunnen zelfstandigen een beroep doen op twee soorten voorzieningen: een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en een lening voor bedrijfskapitaal. Uw gemeente heeft in 2021 285 aanvragen behandeld en € 1,2 miljoen aan Tozo-middelen verstrekt.

Belangrijke voorwaarde in de uitvoering van de Tozo is het hebben van beleid aangaande Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O-beleid). Om te waarborgen dat er geen misbruik wordt gemaakt van de faciliteiten heeft uw gemeente, overeenkomstig aan de gestelde eisen, dit specifieke M&O-beleid geformuleerd voor de Tozo. Met dit beleid, dat onder meer bestaat uit een controleplan wordt, naast controles op het aanvraagproces, vastgesteld dat er geen misbruik is gemaakt van de regeling.

In het M&O beleid, dat onder meer bestaat uit een controleplan, beschrijft de gemeente op welke wijze zij vaststelt dat geen misbruik is gemaakt van de Tozo-regelingen. De belangrijkste onderdelen van dit controleplan omvatten:
- de wijze waarop de gemeente de verplichte Tozo toetspunten controleert, en
- met welke diepgang deze signalen worden onderzocht.

Gemeente Sluis heeft ervoor gekozen om controles voorafgaand aan de Tozo verstrekkingen uit te voeren. Hierdoor wordt er niet gewerkt met voorschotten. Indien vanuit het reguliere debiteurenproces of via BRP signalen geconstateerd wordt dat de aanvrager geen of een lager recht op vergoeding had, heeft de gemeente teveel betaalde bedragen achteraf teruggevorderd.

In aanvulling op het controleplan heeft gemeente Sluis besloten om de signalen van het Inlichtingenbureau integraal te onderzoeken in 2021. Waar geconstateerd werd dat de aanvrager geen of een lager recht op vergoeding had volgden terugvorderingen.

Wij hebben de opzet, bestaan en werking van dit beleid en de opvolging van IB-signalen gecontroleerd. Hieruit zijn geen controlebevindingen geconstateerd.

2.4 Sociaal domein

Jeugdwet
De gemeente is in de basis verantwoordelijk voor de inrichting en afspraken rondom de jeugdzorg. Bij veel gemeenten is zichtbaar dat intensief wordt gewerkt aan de beheersing van de zorg en de hiermee samenhangende controles op getrouwheid en rechtmatigheid.

Voor de jeugdzorg van uw gemeente loopt deze controle en verantwoording via de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (hierna: Inkooporganisatie). Hierbij is het bestuur van de Inkooporganisatie door het gehanteerde delegatiemodel zelfstandig verantwoordelijk voor het toezicht op de onderliggende zorgaanbieders. De inhoudelijke controle op de zorg is daarmee bij de Inkooporganisatie komen te liggen. Deze controle maakt dan ook geen direct onderdeel uit van de jaarrekeningcontrole van de gemeente Sluis.

Sinds boekjaar 2020 is sprake van een nieuwe bekostigingssystematiek, waarbij de bijdrage in het boekjaar wordt vastgesteld op basis van de laatst vastgestelde begroting in het boekjaar. Voorheen werd op basis van de werkelijke lasten uit de jaarrekening van de Inkooporganisatie afgerekend. Door deze wijziging is de gemeente Sluis voor haar eigen jaarrekening niet meer afhankelijk van de jaarrekening van de GGD Zeeland. Eventuele meevallers of tegenvallers ten aanzien van de lasten jeugdzorg bij de GGD Zeeland in het boekjaar 2021 worden in 2022 via een hogere bijdrage verrekend. Vanuit de gemeente Sluis bezien controleren wij slechts dat de bijdrage aan de Inkooporganisatie conform de afrekensystematiek is verwerkt.

Daarnaast controleren we of de reserves van de GGD Zeeland in materiële zin toereikend zijn om eventuele tekorten in het boekjaar 2021 op te vangen. Een eventuele negatief eigen vermogen bij de GGD Zeeland zou namelijk kunnen leiden tot een bijstortingsverplichting vanuit de Zeeuwse gemeenten. Op basis van de beschikbare informatie blijkt geen materiële bijstortingsverplichting voor boekjaar 2021. Wij kunnen ons daarom verenigen met de inschatting van het management om hieromtrent geen voorziening op te nemen in boekjaar 2021.

Wmo
De gemeente heeft van de meeste zorgaanbieders productieverantwoordingen ontvangen, welke voorzien zijn van een goedkeurende controleverklaring op basis van het algemeen controleprotocol financiële productieverantwoording Wmo en Jeugdwet.

Per saldo is voor een verantwoord bedrag ad € 318.000 geen (gecontroleerde) productieverantwoording ontvangen. Aangezien wij op een andere wijze geen zekerheid hebben kunnen verkrijgen over de rechtmatigheid van deze lasten, hebben wij dit bedrag als onzekerheid gerapporteerd.

Eigen bijdrage Wmo
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. Voor de gemeente Sluis gaat dit om een bedrag van € 0,3 miljoen in 2021. De gemeente heeft de onzekerheden omtrent de eigen bijdragen Wmo in de jaarrekening 2021 toegelicht.

2.4 Sociaal domein

PGB’s
Ten aanzien van de PGB’s voor jeugdzorg en Wmo geldt dat de gemeente Sluis de PGB’s toekent. De sociale verzekeringsbank (SVB) treedt op als serviceorganisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB’s.

De Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) heeft over 2021 een verklaring met beperking bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De impact van de geconstateerde fouten/onzekerheden vanuit de SVB bedragen op basis van de zogenaamde projectiebrief voor gemeente Sluis komt niet boven de rapporteringstolerantie uit.

Gelet op het feit dat de PGB lasten zowel per categorie als cumulatief niet materieel zijn en er geen materieel risico op fouten inzake getrouwheid of rechtmatigheid bestaat, hebben wij hieraan verder geen werkzaamheden verricht.

2.5 Covid-19

Impact Covid-19 voor de gemeente
De belangrijkste effecten van de corona-crisis voor de gemeente zijn nader toegelicht in een afzonderlijke paragraaf. De belangrijkste impact voor de gemeente en voor onze controle is hieronder benoemd:

- De uitvoering en de controle van de Tozo regelingen.
- Besluiten om verstrekte subsidies in beginsel niet terug te vorderen, ook wanneer prestatieafspraken niet of gedeeltelijk gerealiseerd zijn.
- De waardering van de belastingvorderingen en de overige vorderingen.
- Het toelichten van de corona-impact in het jaarverslag en in de jaarrekening.

Voor de resultaten vanuit onze Tozo controlewerkzaamheden verwijzen we naar de paragraaf ‘sociaal domein’. Uit de controle van de overige “specifieke” Covid-19 items komen geen nieuwe bevindingen.

Verstrekte subsidies
De raad heeft in haar raadsvergadering van 25 mei 2022 besloten om de in 2021 beschikbaar gestelde (reguliere) subsidiebedragen tot € 50.000 in beginsel niet terug te vorderen, ook al zijn de activiteiten waarvoor ze beschikbaar zijn gesteld niet of niet volledig gerealiseerd.

Voor subsidies groter dan € 50.000 hebben we vastgesteld dat de impact van COVID op prestatieafspraken vanuit subsidiebeschikkingen niet materieel is. Op basis hiervan concluderen wij dat de subsidielasten in boekjaar 2021 getrouw en rechtmatig zijn.

Waardering van belastingvorderingen
De gemeente Sluis heeft voor 2021, in overeenstemming met voorgaand jaar, geen materiële Covid-19 effecten geconstateerd op de waardering van de belastingvorderingen. Op basis van een lage oninbaarheid en een beperkte toename van de debiteuren wordt een additionele voorziening niet noodzakelijk geacht. Op basis van onze controlewerkzaamheden kunnen wij instemmen met de waardering van de belastingvorderingen.

Waardering van overige vorderingen
Ook ten aanzien van de overige vorderingen en de vorderingen sociale zaken (Soza vorderingen) heeft de gemeente conform boekjaar 2021 geen additionele voorziening bepaald als gevolg van Covid-19. We stellen vast dat het totaalpercentage dat voorzien wordt aan SOZA debiteuren in lijn ligt met vorig jaar en onze ervaringen in de gemeentesector. Daarnaast constateren we dat enkele relatief oude overige vorderingen in 2021 en 2022 zijn betaald. Daarmee achten wij de waardering van de overige vorderingen vrij van een materiële afwijking.

Het toelichten van de corona-impact in het jaarverslag en in de jaarrekening.
De gemeente Sluis heeft ervoor gekozen om een afzonderlijke paragraaf op te nemen in het jaarverslag waarin de impact van Covid-19 is beschreven. Hiermee geeft u een goed inzicht in deze bijzondere gebeurtenis.

2.6 Overige bevindingen

Vooruitbetaalde bedragen 2022-2024
We onderkennen een controleverschil van € 0,3 miljoen voor het te vroeg verantwoorden van een bijdrage aan een bibliotheek. Deze bijdrage ziet toe op de periode 2022 tot en met 2024, maar is volledig in boekjaar 2021 verantwoord. Daarmee is de last in het onjuiste boekjaar verantwoord. De gemeente heeft dit controleverschil gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Bevindingen sociaal domein
In ons accountantsverslag 2020 rapporteerden we enkele bevindingen op het gebied van het sociaal domein van gemeente Sluis. In boekjaar 2021 constateerden we soortgelijke bevindingen. De gemeente kon bijvoorbeeld een balanspositie van € 0,2 miljoen en een aansluitingsverschil tussen de uitkeringsadminstratie en de financiële administratie niet zelfstandig onderbouwen en verklaren. Hierdoor hebben wij gedurende de jaarrekeningcontrole additionele werkzaamheden moeten verrichten om de getrouwheid en de rechtmatigheid van de lasten aan te kunnen tonen. Uit onze werkzaamheden is naar voren gekomen dat de balanspositie per 31 december 2021 te hoog is verantwoord voor een bedrag van € 0,1 miljoen. De gemeente heeft dit controleverschil niet gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Wij benadrukken dat het van belang is dat de financiële administratie en de uitkeringsadministratie altijd op elkaar aansluiten en dat balansposities deugdelijk onderbouwd kunnen worden. Wij vragen u dan ook nadrukkelijk ervoor zorg te dragen dat de kennis en kritisch vermogen op het gebied van het sociaal domein wordt verbeterd wordt op dit onderdeel en daarnaast structureel geborgd wordt binnen de organisatie. Verder adviseren we om maatregelen te treffen om de interne beheersing van de uitkeringsadministratie te verbeteren op dit punt, door bijvoorbeeld te werken met een tussentijds afsluitingsproces waarmee dergelijke verschillen in een vroeg stadium ondervangen worden.

Nog te betalen posten ten onrechte opgenomen
We constateren dat de gemeente in enkele gevallen een te hoge schuld in de jaarrekening 2021 heeft verantwoord, terwijl de geleverde prestatie niet (volledig) in 2021 heeft plaatsgevonden of de feitelijke kosten lager waren dan de verantwoorde verplichting. Als gevolg hiervan zijn de lasten met circa € 0,1 miljoen te hoog verantwoord in boekjaar 2021.

Investering als last verantwoord
Bij onze controle op de bedrijfskosten stelden we vast dat de aanleg van een fietspad ten onrechte als last is verantwoord voor een bedrag van € 180.000. Gezien onze bevinding hebben wij de gemeente gevraagd een nadere analyse uit te voeren of er nog additionele investeringen zijn gedaan die als last in de jaarrekening zijn verantwoord.

Uit de deze aanvullende analyse komt naar voren dat additioneel voor een bedrag van € 370.000 aan investeringen verantwoord zijn als last in de jaarrekening. Wij hebben deze analyse nader gecontroleerd en op basis daarvan geconstateerd dat een bedrag van € 231.000 fout is. De gemeente heeft het totale controleverschil van € 781.000 gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Voor de betreffende onderhoudskosten is een bestemmingsreserve ingesteld door de gemeenteraad waarbij de het saldo op dit product automatisch onttrokken / gedoteerd wordt aan de bestemmingsreserve. Als gevolg van de doorgevoerde correctie wordt een bedrag van € 781.000 gedoteerd in de bestemmingsreserve wegen waardoor deze correctie per saldo geen effect heeft op het resultaat maar wel op het totale vermogen van de gemeente Sluis.

We adviseren het college om maatregelen te treffen om te voorkomen dat investeringen in de exploitatie worden verantwoord.

Voorziening rioolheffing te laag verantwoord
De gemeente heeft een voorziening rioolheffing waarin de nog te besteden gelden ten aanzien van de rioolheffing zijn opgenomen. Jaarlijks muteert het saldo in deze voorziening als gevolg van het saldo op het product rioolheffing. Bij onze controle hebben we geconstateerd dat in deze berekening de baten rioolheffing te laag zijn meegenomen voor een bedrag van € 0,2 miljoen waardoor de voorziening rioolheffing te laag is verantwoord voor een bedrag van € 0,2 miljoen. De gemeente heeft dit controleverschil gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

2.6 Overige bevindingen

Vordering btw compensatiefonds te laag verantwoord
Begin 2022 heeft de gemeente de aangifte van het btw compensatiefonds ingediend voor het verslagjaar 2021. Deze aangifte heeft plaatsgevonden op basis van de btw bedragen die uit de financiële administratie blijken. Daarbij word de te vorderen btw automatisch geboekt op basis van de ingerichte btw-labeling in de financiële administratie.

Omdat in de financiële administratie een aantal kostensoorten niet juist gelabeld zijn voor wat betreft de btw dient de gemeente jaarlijks een suppletieaangifte in. De gemeente wordt hierin ondersteund door een externe partij. Over het verslagjaar 2021 heeft deze analyse nog niet plaatsgevonden waardoor er ook nog geen suppletieaangifte is ingediend.

Op basis van bevindingen uit voorgaande jaren is echter wel bekend dat nog btw teruggevorderd kan worden via een suppletieaangifte. Aangezien de nog terug te vorderingen btw betrekking heeft op het boekjaar 2021 had deze verantwoord moeten worden in het boekjaar 2021. We hebben vastgesteld dat de nog te vorderen btw te laag is verantwoord voor een bedrag van € 0,2 miljoen. De gemeente heeft dit controleverschil gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Baten parkeerbelasting te hoog verantwoord
Gedurende het boekjaar ontvangt de gemeente Sluis baten parkeergelden die verantwoord worden in de financiële administratie. De organisatie gebruikt hiervoor diverse overzichten die zij ontvangt van andere partijen. Bij het verantwoorden van de parkeerbaten in de financiële administratie is voor een deel van de parkeerbaten een onjuiste kolom gehanteerd waardoor de parkeerbaten te hoog zijn verantwoord gedurende het jaar. De totale impact van deze bevinding is € 50.000. De gemeente heeft dit controleverschil gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Baten regeling specifieke uitkering stimulering sport te hoog verantwoord
De gemeente Sluis heeft voor 2021 een bijdrage aangevraagd via de regeling specifieke uitkering stimulering sport. De gemeente heeft hiervoor een voorschot ontvangen van € 113.000 en deze als bate verantwoord in de jaarrekening. Uit de controle van de SiSa-regeling Stimulering Sport is naar voren gekomen dat de lasten voor de regeling lager uitkomen dan initieel verwacht waardoor een deel van het ontvangen voorschot naar verwachting terugbetaald dient te worden aan het ministerie. Deze terugbetaling was echter niet verantwoord onder de kortlopende schulden. Hierdoor zijn de baten voor deze regeling € 49.000 te hoog verantwoord. De gemeente heeft dit controleverschil gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Schuld Dethon te hoog verantwoord
De gemeente Sluis heeft jaarlijks een schuld aan Dethon inzake nog te betalen deelnemersbijdrage over het boekjaar. De bijdrage van de gemeente volgt uit de jaarrekening zoals opgesteld door Dethon. Op basis van de concept jaarrekening 2021 van Dethon hebben we vastgesteld dat de schuld zoals verantwoord te hoog is voor een bedrag van € 49.000. De gemeente heeft dit controleverschil gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Balansclassificaties
Gedurende de jaarrekeningcontrole merkten wij een aantal classificatieverschillen op. Dit zijn controleverschillen die niet leiden tot een resultaatimpact, maar wel leiden tot verschillen in afzonderlijke balansposities. Een voorbeeld hiervan is het ten onrechte salderen van vorderingen met schulden en het niet opnemen van balansposities, zoals de vorderingen en schulden die betrekking hebben op de niet-gesprongen explosievenregeling 2021.

2.6 Overige bevindingen

Baten huren en pachten te laag verantwoord
De gemeente had in eerste instantie een bate / vordering verantwoord van € 153.000 ten aanzien van de huur van de strandpaviljoens 2021. Hierbij was rekening gehouden met een huurkorting van € 129.000 over het boekjaar 2021. In 2022 heeft het college besloten deze huurkorting over 2021 niet toe te passen waardoor zowel de vordering als bate verhoogd moesten worden met € 129.000. Dit controleverschil is gecorrigeerd in de jaarrekening 2021.

Subsidielasten
Uit onze controlewerkzaamheden bij de subsidies constateren wij dat, in overeenstemming met voorgaande jaren, de subsidieverordening niet structureel nageleefd word. Zo hebben wij geconstateerd dat:

- de aanvraag van de subsidie later plaatsvindt dan de genoemde datum in de subsidieverordening;
- het vaststellen van de subsidie later plaatsvindt dan de genoemde datum in de subsidieverordening.

Bovenstaande bevindingen leiden tot formele onrechtmatigheidsfouten. Gezien de geconstateerde formele onrechtmatigheden vragen wij het college maatregelen te nemen om deze formele onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen.

2.7 Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2021 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
Covid-19	Uw gemeente heeft ervoor gekozen om een afzonderlijke paragraaf op te nemen waarin de impact als gevolg van Covid-19 is beschreven. Hiermee geeft u een goed inzicht in deze bijzondere gebeurtenissen.

2.8 SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording
Sinds enkele jaren geldt de Wet normering topinkomens (WNT). Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2021 geen wijzigingen voorgedaan.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

3. Rechtmatigheid

3. Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen
In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2021 is een controle uitgevoerd op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijken geen financiële rechtmatigheidsfouten. Dit achten we een positieve ontwikkeling.

Desondanks adviseren wij het college om de interne beheersing op de naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen nauwgezet te blijven monitoren, gezien de complexiteit van de regelgeving.

Begrotingsrechtmatigheid
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2021. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting, die groter zijn dan de rapporteringstolerantie:

Lastenoverschrijding	Verklaring begrotingsafwijking
Programma Sociaal Domein (totaal € 1,4 miljoen)	De overschrijding wordt met name verklaard door de taakstelling sociaal domein en toegenomen lasten voor WMO. Daarnaast zijn de personeelskosten ook hoger dan begroot. Aangezien deze kosten passen binnen het bestaande beleid is de overschrijding onrechtmatig maar telt deze niet mee in ons oordeel.
Programma Bestuur en Veiligheid (totaal € 1,9 miljoen)	Deze overschrijding wordt primair verklaard door de uitgaven voor de bommenregeling, die gedekt worden vanuit het gemeentefonds. Aangezien deze kosten passen binnen het bestaande beleid en gedekt worden door bijbehorende baten, is de overschrijding onrechtmatig maar telt deze niet mee in ons oordeel.
Programma Overhead (totaal € 0,7 miljoen)	De overschrijding wordt met name verklaard door toegenomen personeelskosten en kosten voor heffing en invordering. Aangezien deze kosten passen binnen het bestaande beleid is de overschrijding onrechtmatig maar telt deze niet mee in ons oordeel.

3. Rechtmatigheid

Kredieten
Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren voor € 96.000 aan overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten. We rapporteren we deze rechtmatigheidsfout als ongecorrigeerd controleverschil.

Mutaties in de reserves
Uit onze controle inzake de mutaties in de reserves zijn geen bevindingen voortgekomen, aan de mutaties liggen raadsbesluiten ten grondslag. De rechtmatigheid is door middel van een statistische controle door ons vastgesteld.

Financiering
In 2021 heeft uw gemeente geen nieuwe langlopende leningen afgesloten.

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en het schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Sluis zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening.

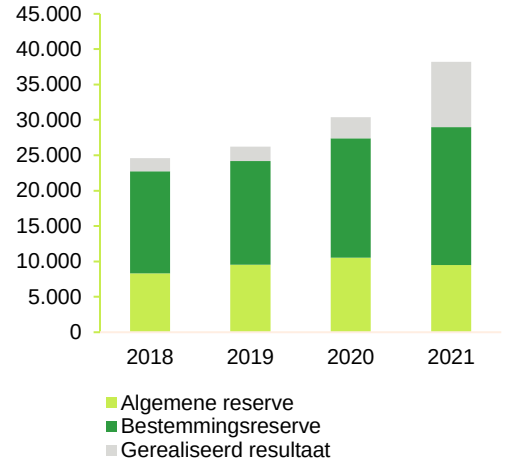
4. Financiële positie

4. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

4.1 Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2021 volgens de jaarrekening € 35,2 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves is € 9,5 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gedaald met € 1,0 miljoen.

Per saldo is gedurende 2021 € 1,4 miljoen onttrokken aan de reserves. Deze onttrekking (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 4,8 miljoen voordelig) het gerealiseerde resultaat van € 6,2 miljoen.

4.2 Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 4,8 miljoen positief. In de begroting na wijziging was rekening gehouden met een nadelig resultaat van € 3,0 miljoen.

In de verschillenanalyse in de jaarrekening wordt een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Vervolgens wordt in de jaarrekening 2021 overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in uw jaarrekening.

De afwijking tussen de begroting na wijziging en de realisatie wordt met name veroorzaakt door uitgestelde werkzaamheden en hogere baten vanuit de algemene uitkering, opgelegde belastingen en verstrekte omgevingsvergunningen.

We constateren een groot verschil tussen het resultaat volgens de begroting na wijziging en het gerealiseerde resultaat. Wij adviseren u de aard van de begrotingsafwijkingen te evalueren. Daarnaast adviseren we u om het incidentele, dan wel structurele effect van de afwijkingen op de komende jaren te analyseren en op basis daarvan het begrotingsproces te optimaliseren.

4. Financiële positie

4.3 Weerstandsvermogen en financiële kengetallen
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

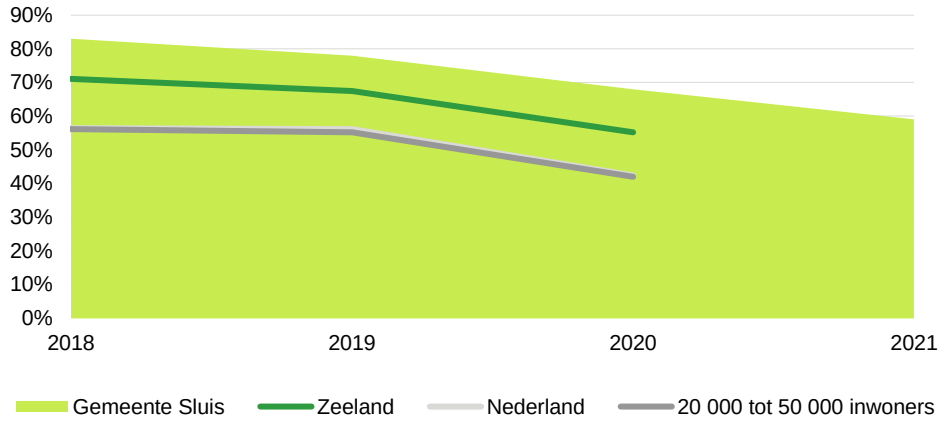
Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven. We hebben alleen de landelijke kengetallen voor 2020 opgenomen, omdat er nog geen definitieve landelijke cijfers voor 2021 beschikbaar zijn.

Kengetallen (afgerond naar hele percentages)	Gemeente		Zeeland
	2021	2020	2020
Netto schuldquote	59	68	60
Netto schuldquote gecorrigeerd	59	68	55
Solvabiliteit	28	24	27
Grondexploitaties	1	2	9
Belastingcapaciteit	101	101	100
Structurele exploitatieruimte	5	5	3

Schuldpositie
De schuldpositie van uw gemeente geeft een beeld van de mate waarin uw gemeente afhankelijk is van externe middelen bij het realiseren van haar doelstellingen. Ook geeft het inzicht in welk deel van de inkomsten van de gemeente gebruikt moet worden om de rente en aflossing van de schulden te kunnen betalen. De gecorrigeerde netto schuldquote is aangepast voor leningen die de gemeente 'doorleent' aan derden (zoals woningbouwverenigingen).

Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw schuldpositie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling netto schuldquote

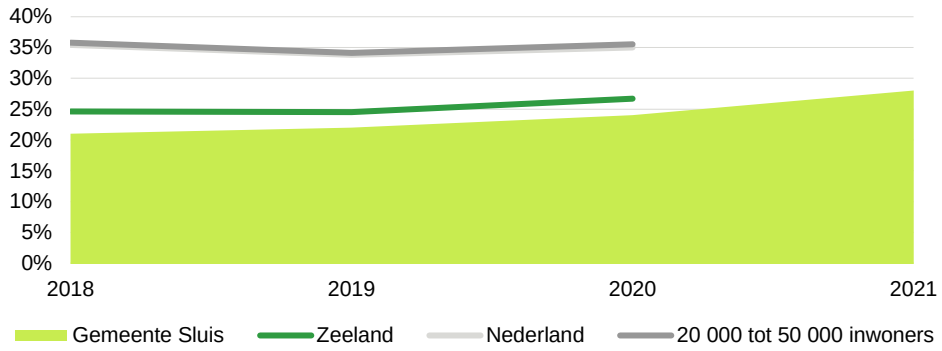
De netto schuldquote bedraagt 59% en is daarmee gedaald ten opzichte van voorgaand boekjaar (2020: 68%). Deze ratio geeft aan in hoeverre de schulden hoger zijn dan de jaarlijkse inkomsten. Een ratio die kleiner is dan 100% duidt op hogere baten dan schulden in een boekjaar.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen (bron: VNG, Handleiding houdbaarheidstest gemeentefinanciën). Uw gemeente voldoet ultimo 2021 aan die norm.

4. Financiële positie

Solvabiliteit
De solvabiliteit van uw gemeente geeft een beeld van de mate waarin uw gemeente op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw solvabiliteit gedurende de laatste 4 jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling solvabiliteit

De solvabiliteit stijgt van 24% in 2020 naar 28% in 2021. De VNG hanteert een signaalwaarde als de solvabiliteit onder de 20% komt. We merken op dat de solvabiliteit in de afgelopen jaren is verbeterd en boven de signaalwaarde ligt.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de in exploitatie genomen gronden zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

Belastingcapaciteit
De lastendruk in de gemeente Sluis ten opzichte van het landelijk gemiddelde bedraagt 101%.

Structurele exploitatieruimte
Op basis van het kengetal “structurele exploitatieruimte” blijkt dat er structurele begrotingsruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen.

4.4 Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico’s berekent de gemeente welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

Hieronder is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserve. De weerstandsratio kwalificeert als voldoende.

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico’s zijn:
- Aanvullende bijdragen aan verbonden partijen
- Stijgende lasten ten aanzien van het sociaal domein en onderwijs
- Terugbetalingsverplichtingen door het niet voldoen aan subsidieverplichtingen
- IT-risico’s omtrent beveiliging en continuïteit
- Beheer en onderhoudskosten haven Breskens

(x € 1 miljoen)	2021	2020	2019
Weerstandscapaciteit	17,0	16,8	16,1
Risico’s	14,6	14,0	9,3
Weerstandsratio	**1,2**	**1,2**	**1,7**

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

5. Bevindingen interne beheersing

5. Bevindingen interne beheersing

5.1 Algemeen
Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2021 hebben wij op 1 december jl. een management letter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening. Dit betreffen de volgende risico's:

- waardering van uw grondexploitaties;
- rechtmatigheid van lasten in het kader van de Europese aanbestedingsregelgeving;
- het risico dat het management van de gemeente de procesafspraken kan doorbreken, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Als wij kijken naar de jaarrekening van de gemeente ziet dit eventuele risico met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie.

5.2 Automatisering
Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. We verwijzen naar onze managementletter van 1 december jl. voor onze eerdere bevindingen en aandachtspunten inzake de geautomatiseerde gegevensverwerking.

5.3 Fraude, corruptie en naleving wet- en regelgeving

Fraude
Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het college gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van onze beroepsregels (NV COS 240/250), de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

5. Bevindingen interne beheersing

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's
Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren, zoals vastgoed, constructie en infrastructuur. Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Sluis beschikt over een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen om het bewustzijn van de medewerkers te vergroten. Aandachtspunten voor uw organisatie zijn het opstellen van een frauderisicoanalyse en de zichtbare monitoring op de werking en naleving van het frauderisicobeleid.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:
- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

5.4 Begrotingswijzigingen
In de eerste versie van de jaarrekening waren onjuiste cijfers omtrent de begroting na wijziging opgenomen. We constateerden dat de lasten volgens de kolom begroting na wijziging in de jaarrekening met € 183.000 afweken van de laatst vastgestelde begrotingswijziging door de raad. In de nieuwe concept jaarrekening is dit verschil alleen gecorrigeerd in de sectie 'verschillenanalyse'. We adviseren om maatregelen te treffen om een juiste vastlegging en rapportering van begrotingswijzigingen te waarborgen.

5.5 Financieel afsluitingsproces
We hebben bij de jaarrekeningcontrole een groot aantal controleverschillen onderkend bij diverse posten en/of stromen. De totale waarde van de geconstateerde controleverschillen overstijgt de gehanteerde materialiteit. Dit betekent dat de administratieve organisatie en de interne beheersing van de gemeente Sluis, evenals voorgaand jaar, een materiële afwijking niet heeft kunnen voorkomen. Aangezien wij een dergelijke bevinding reeds vorig jaar hadden vragen wij nadrukkelijk de aandacht hiervoor bij de gemeenten. We adviseren de gemeente om het financieel afsluitingsproces te verbeteren en te investeren in BBV-kennis binnen de organisatie. Daarbij adviseren wij overal een 4-ogen principe toe te passen zodat de door ons geconstateerde fouten intern worden ondervangen.

6. Trends en ontwikkelingen

6. Trends en ontwikkelingen

Fraude en continuïteit in de controleverklaring
Als reactie op de rapporten van de Commissie Toezicht Accountancysector en Monitoring Commissie Accountancy heeft de NBA in de 2e helft van 2020 aangekondigd dat zij het beleid op de gebieden Fraude en Continuïteit meer concreet en meer zichtbaar tot uitdrukking wil brengen.

In het voorjaar van 2021 is een pilot uitgevoerd waarbij aan accountantsorganisaties is gevraagd aandacht aan deze onderwerpen te besteden in de controleverklaring. Het gaat niet om een uitbreiding van uit te voeren werkzaamheden maar over het rapporteren over onze werkzaamheden. Inmiddels is de volgende stap gezet en zijn in december 2021 de beroepsregels (vastgelegd in de Nadere Voorschriften Controle en Overige Standaarden) aangepast.

De aanvulling in Standaard 700 komt er in hoofdlijnen op neer dat afzonderlijke secties voor de onderwerpen continuïteit en fraude in de controleverklaring worden opgenomen. Hierin wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controle-aanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht.

Als aanvulling kan de accountant ook de uitkomsten van deze werkzaamheden of belangrijke waarnemingen met betrekking tot het onderwerp toelichten. De beide secties worden in alle controleverklaringen (verplicht) opgenomen; ook in situaties waar geen sprake is van ernstige continuïteitsonzekerheid of spraakmakende fraudecasuïstiek. Deze verplichting geldt voor de verklaring bij de jaarrekening 2022.

Omdat binnen de publieke sector het begrip continuïteit minder relevant is, zijn de stakeholders nog in overleg hoe de accountant hier voor de publieke sector invulling aan gaat geven. Ten aanzien van de fraudecasuïstiek zou idealiter de nieuwe sectie in de controleverklaring moeten aansluiten op de frauderisico-analyse opgesteld door het college, dan wel de toelichting van het college op eventuele frauderisico's in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag.

Rechtmatigheidsverantwoording
In de loop van 2022 wordt naar verwachting de Wet versterking decentrale rekenkamers van kracht. In de tweede nota van wijziging is hierin ook de rechtmatigheidsverantwoording meegenomen die het college van burgemeester en wethouders met ingang van 2023 moet afleggen. Deze verantwoording wordt onderdeel van de jaarrekening en daarmee ook object van onderzoek van de accountant ten aanzien van getrouwheid van de jaarrekening.

In de Kadernota rechtmatigheid 2022 is door de commissie BBV invulling gegeven aan de rechtmatigheidsverantwoording met betrekking tot het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Voor u als gemeente is het van belang om:
- de rapporteringsgrens vast te stellen (0-3% van de begrote lasten na dotatie aan de reserves);
- het normenkader 2023 op te stellen (en dit door de raad te laten vaststellen);
- het normenkader te vertalen in een toetsingskader (toetspunten financiële rechtmatigheid);
- beheersdoelstellingen, risico's en beheersmaatregelen te formuleren;
- een controleplan opstellen; en
- de controlewerkzaamheden uitvoeren.

Daarbij vragen wij specifieke aandacht voor deugdelijke dossiervorming.

Bij de gemeenten die hiertoe in 2021 al een pilot hebben gedraaid is gebleken dat het geen sinecure is om de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording goed in te richten. De intentie van de wetswijziging is om de gemeentelijke organisatie beter in control te laten komen. Dat betekent dus ook dat de organisatie, denk aan budgethouders en management, moeten worden meegenomen. Ook gaat de wetswijziging uit van collectieve verantwoordelijkheid van het college. Dat vraagt het creëren van breed draagvlak en betrokkenheid. Wij adviseren u tijdig de werkzaamheden op te starten, niet alleen de controle, maar juist ook de versterking van de interne beheersing. Hoewel alleen financiële rechtmatigheid nu een wettelijke borging kent, is bovenstaand framework ook goed toe te passen bij o.a. doelmatigheid, doeltreffendheid, niet-financiële rechtmatigheid, fiscaliteit en IT.

6. Trends en ontwikkelingen

Environmental Social and Governance rapportage
In april 2021 heeft de Europese Commissie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) gepubliceerd. Als gevolg van deze richtlijn worden grote bedrijven verplicht om met ingang van het boekjaar 2025 te rapporteren over hun impact op milieu- en sociale zaken. De richtlijn heeft tot doel de kwaliteit van de gerapporteerde informatie met betrekking tot ESG-aangelegenheden te verbeteren, met als uiteindelijk doel de transformatie naar een duurzamere economie te ondersteunen in lijn met de klimaatverbintenis van Parijs.

De volgende informatie is o.a. vereist om in de ESG-rapportage op te nemen:

- welke duurzaamheidstrends en -ontwikkelingen een materiële impact kunnen hebben op de onderneming (bijv. tekort aan middelen, bedrijfsonderbrekingen door slechte weersomstandigheden);
- welke materiële impact de onderneming heeft op haar omgeving (mens en milieu);
- informatie over langetermijndoelstellingen van de onderneming met betrekking tot ESG en de geboekte vooruitgang daarin;
- informatie over immateriële activa (bijv. sociaal kapitaal).

Momenteel is de rapportage over duurzaamheid alleen van toepassing voor grote bedrijven. Maatschappelijk staat duurzaamheid echter hoog op de agenda en dat betekent dat in de toekomst mogelijk ook een rapportageverplichting voor u als gemeente gaat gelden. Wij gaan graag met u in gesprek over hoe ESG binnen de gemeente is vormgegeven en hoe ontwikkelingen hierover worden gemonitord.

Wij kunnen u ondersteunen bij de uitwerking van uw duurzaamheidsstrategie, het adviseren omtrent te nemen acties omtrent uw duurzaamheidsstrategie en u te ondersteunen bij de bewaking van de realisatie van de strategie door middel van KPI’s en dashboarding.

Btw-besparende schoolconstructies
De Hoge Raad heeft op 4 februari 2022 geoordeeld dat een gemeente bij de levering van een nieuw schoolgebouw aan een scholenstichting als btw-ondernemer handelt (i.e. een economische activiteit verricht), ondanks dat de levering plaatsvindt tegen een niet-kostendekkende vergoeding. De Hoge Raad merkt namelijk op dat algemeen bekend is dat gemeenten werkzaamheden met betrekking tot onroerende zaken verrichten en dat zij in dit kader worden aangemerkt als ondernemer in de zin van de btw. Dat in bepaalde situaties geen kostendekkende vergoeding wordt bedongen, doet niet af aan het btw-ondernemerschap. Ondanks dat de Belastingdienst de schoolconstructies met diverse middelen actief bestrijdt, blijkt uit deze zaak dat gemeenten onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden de btw op de bouwkosten van schoolgebouwen in aftrek kunnen brengen.

6. Trends en ontwikkelingen

Soft controls
De huidige maatschappelijke ontwikkelingen en toegenomen aandacht voor cultuur en gedrag alsmede de omgang met ethische dilemma's, maakt dat ook van de accountant wordt verwacht dat anders wordt gekeken naar risico's op dat gebied. Daarmee zijn soft controls, als belangrijke aspecten van cultuur en gedrag, een relevant onderdeel in de jaarrekeningcontrole.

In de herziene Standaard 315 Risico's op een afwijking van materieel belang identificeren is in paragraaf 21b vermeld:
'De accountant dient door het uitvoeren van risico-inschattingswerkzaamheden inzicht te verwerven in de interne beheersingsomgeving. De accountant doet dit door te evalueren of:

- het management, onder het toezicht van de met governance belaste personen, een cultuur van eerlijkheid en ethisch gedrag heeft gecreëerd en gehandhaafd;
- de sterke punten in de elementen van de interne beheersingsomgeving samen een geschikte basis vormen voor de andere componenten van het interne beheersingssysteem van de entiteit gezien de aard en complexiteit van de entiteit, en;
- tekortkomingen in de interne beheersingsomgeving de andere componenten van het interne beheersingssysteem van de entiteit ondermijnen.'

Het is voor de accountant dus van belang om inzicht te verkrijgen in de cultuur van een organisatie en het gedrag van het management en de medewerkers. Dit kan zelfs al een rol spelen in het proces van opdrachtacceptatie en -continuering.

Cultuur en gedrag zijn brede begrippen. Cultuur is een gemeenschappelijke verzameling van normen, waarden en gedragsuitingen die gedeeld worden door de leden van de organisatie. Of anders gezegd: 'zo doen we dat hier'. Gedrag kan worden omschreven als een verzameling van bewuste of onbewuste, (niet-) tastbare handelingen die gestuurd worden door bijvoorbeeld overtuigingen en omgeving.

Organisaties die bewust hun cultuur managen zijn beter in het realiseren van doelen en het managen van risico's vergeleken met organisatie die dat niet doen. Het bewust managen van de cultuur gebeurt vanuit vier invalshoeken:

1. verantwoordelijk zijn, is cruciaal voor het realiseren van noodzakelijke veranderingen in een organisatie. De mate waarin een gemeente centraal of decentraal is georganiseerd is vanzelfsprekend van invloed op de rol- en verantwoordelijkheidsverdeling.
2. Processen en procedures: het besef dat het opleggen en handhaven van regels, het gedrag van mensen niet genoeg verandert.
3. Soft controls: het cultiveren van alle niet-tastbare maar wel gedrag-beïnvloedende factoren in organisaties die kunnen helpen bij het realiseren van doelen en het managen van risico's.
4. Organisatie en besturing: het besef dat alle organisatieonderdelen goed inzicht hebben in soft controls levert samen met de analyse van hard controls een completer beeld op van de interne beheersingsomgeving en de mogelijke effectiviteit van de genomen interne beheersingsmaatregelen.

Wij gaan graag met u over dit onderwerp in gesprek.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A7	Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving			
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen (SiSa tussen medeoverheden)			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek (deel 2)			
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2021			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers en de Tijdelijke regeling overbruggingsregeling (Tozo) _gemeentedeel 2021			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022			
L5B	Regiodeals (3e tranche) - sisa medeoverheden			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 5			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Fouten	**Getrouwheid**				**Rechtmatigheid**
Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	**Activa**	**Passiva**	**Eigen vermogen**	**Baten & lasten**	
Overschreden investeringskredieten	0	0	0	0	96
Tussenrekening Sociale Zaken	- 118	0	118 N	118 N	118
Bommenregeling 2021 niet verantwoord	+ 803	+ 767	36 V	36 V	36
Diverse classificatieverschillen	+ 167	+ 167	0	0	0
Nog te betalen posten zijn ten onrechte opgenomen	- 30	- 100	70 V	70V	70
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	**822**	**834**	**12 N**	**12 N**	**320**
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaand boekjaar	0	0	0	80 N	0
Totaal	**822**	**834**	**12 N**	**92 N**	**320**

Onzekerheden	**Getrouwheid**				**Rechtmatigheid**
Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	**Activa**	**Passiva**	**Eigen vermogen**	**Baten & lasten**	
Afrekening WMO met zorgaanbieders zonder controleverklaring of productieverantwoording	0	0	0	318	318
Totaal	**0**	**0**	**0**	**318**	**318**

Bijlage C – Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 50.000.

Fouten	**Getrouwheid**				**Rechtmatigheid**
Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	**Activa**	**Passiva**	**Eigen vermogen**	**Baten & lasten**	
Vooruitbetaalde subsidie als last verantwoord in 2021	300	0	300 V	300 V	300
Aansluitingsverschil tussen uitkeringsadministratie en financiële administratie	(40)	0	40 N	40 N	40
Nog te betalen posten zijn ten onrechte opgenomen	(8)	(50)	42 V	42 V	42
Investeringen opgenomen als last in 2021	881	0	881 V	881 V	881
Voorziening rioolheffing te laag verantwoord	0	235	235 N	235 N	235
Baten parkeren te hoog verantwoord	(50)	0	50 N	50 N	50
BCF vordering 2021 te laag als gevolg van niet rekening houden met effecten suppletie 2020	175	0	175 V	175 V	175
Nog te betalen bedrag SPUK H4 niet verantwoord (SISA)	0	49	49 N	49 N	49
Baten huren en pachten te laag verantwoord	129	0	129 V	129 V	129
Schuld Dethon te hoog verantwoord	0	(49)	49 V	49 V	49
Shuld Tozo te laag verantwoord	0	260	260 N	260 N	260
Totaal gecorrigeerde controleverschillen	**1.387**	**445**	**942 V**	**942 V**	**2.210**

Bijlage D – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgings-maatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2021 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van de gemeente Sluis maken wij gebruik van diverse verbonden partijen, gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De samenwerking met SaBeWa Zeeland ten aanzien van de belastingopbrengsten is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben de accountant van SaBeWa Zeeland instructies gestuurd voor de uit te voeren werkzaamheden.

Inschakeling van interne / externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Verbonden partijen
Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Sluis hebben wij vastgesteld dat:
- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle
Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle, anders dan de controle van het sociaal domein. Voor een uiteenzetting hieromtrent verwijzen we naar hoofdstuk 2.5.

Significante schattingsposten
De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van gemeente Sluis betreffen:
- waardering van uw grondexploitatie;
- waardering van uw materiële vaste activa;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen.
- de waardering en nauwkeurigheid van de overlopende posten.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de gemeenteraad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage E – Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Sluis
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- roulatie van externe accountants op de opdracht.

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Bijlage F – Urenbesteding

Opbouw en inzet controleteam
Het controleteam heeft 1.150 uren aan de controle besteed. Het verwachte aantal te besteden uren was 800. In de onderstaande tabel zijn deze uren uitgesplitst naar functieniveaus binnen het team.

Overzicht bestede uren	Budget	Werkelijk
Partner	50	55
Manager	120	185
Overige teamleden	630	910
Totaal	800	1.150

De werkelijke urenbesteding is hoger dan gebudgetteerd. Dit komt onder andere als gevolg van een hoger aantal te controleren SiSa-regelingen (14 ten opzichte van 8 in 2020) en additionele werkzaamheden in het kader van Tozo en andere Corona gerelateerde werkzaamheden. Wij hebben u reeds in een eerder stadium hierover geïnformeerd.

Daarnaast hebben additionele werkzaamheden plaatsvonden door het hoge aantal controlebevindingen gedurende de controle.

Deze teamopbouw en de inzet van het team heeft geleid tot een kwalitatief goede controle.

Contactgegevens

drs. A.R.M. (Rutger) Peelen RA
Partner
r.peelen@bakertilly.nl

D. (Dennis) Eijke MSc RA
Senior Manager
d.eijke@bakertilly.nl

R. (Robert-Jan) Buijze MSc
Junior Manager
r.buijze@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Stationspark 8b
Postbus 85
4462 DZ GOES
0113 – 242 000